

A Comparative Analysis of Non-Custodial Parent's Visitation Right in the Law of Islamic Republic of Iran and the United States of America

Morteza Tabibi Jabali¹

Received: 31/01/2017; Accepted: 12/06/2018

Abstract

One of the social problems which has unprecedentedly affected all societies in the post-world war II era is 'Divorce'. This has, in turn, brought into notice the vital children's health-affecting notion of non-custodial parent's visitation right. This paper is trying to conduct a comparative study of the problem of the right to visit an unaccompanied parent with a child in two different legal systems. As a result of performing this study, it was found that the right of Actual Visitation of non-custodial parent has been officially recognized in both Iran and the US. The way such a visitation happens could be in accordance with both parents' agreement or - when there is no place for such an agreement - the court's decision. Visitation right, in the laws of both countries, is of the same nature; there are, nevertheless, differences between the two legal systems in relation to Virtual Visitation, its possibility, conditions, and the way it is performed, and there are differences between the two legal systems in terms of the guarantee for preventing the visitation right.

Keywords: Visitation, Child, Non-Custodial Parents.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل تطبیقی حق ملاقات والد غیرحاضن با فرزند در حقوق جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا

مرتضی طیبی جبلی^۱

تاریخ دریافت ۹۵/۱۱/۱۲ - تاریخ پذیرش ۹۷/۰۳/۲۲

چکیده

از جمله معضلات اجتماعی که تمامی جوامع بشری را بعد از جنگ جهانی دوم به صورت بی سابقه‌ای، درگیر خود کرده، معضل افزایش طلاق است. و متفرع آن، موضوع بسیار مهم و تأثیرگذار در سلامت روانی کودکان، مسأله‌ی حق ملاقات والد غیرحاضن با کودک است. در این مقاله در صدد این هستیم که مسأله‌ی حق ملاقات والد غیرحاضن با فرزند را در دو سیستم حقوقی متفاوت مورد مطالعه‌ی تطبیقی قرار دهیم. در نتیجه‌ی انجام این پژوهش معلوم گردید در ایالات متحده‌ی آمریکا و ایران، حق ملاقات حقیقی برای والد غیرحاضن، به رسمیت شناخته شده و والدین می‌توانند بر چگونگی انجام آن، توافق کنند، در غیر این صورت دادگاه اتخاذ تصمیم می‌کند. در قوانین هر دو کشور، ملاقات دارای ماهیت واحدیست؛ هرچند از نظر امکان استفاده و شرایط استفاده از ملاقات مجازی و از نظر ضمانت اجرای ممانعت از حق ملاقات، تفاوت‌هایی بین این دو نظام حقوقی وجود دارد.

واژگان کلیدی: ملاقات، کودک، والد غیرحاضن، مطالعات فرسنگی

پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

ملاقات در لغت به معنای دیدن، دیدار و رویارویی می‌باشد. (دهخدا، کلمه ملاقات، احمدبن فارس، ۱۹۷۹: ۳۵۷) در فقه عامه (عابدین، ۱۹۹۲: ۵۷۱) و امامیه (نجفی، ۱۴۰۴: ۲۹۲) و قوانین و مقررات کشورهای اسلامی از جمله قانون ملاقات در مصر^۱ و قانون خانواده در الجزایر^۲ (ترفاس، ۲۰۱۴: ۳۵۷) واژه های ملاقات، زیارت و رویت برای بیان حق ملاقات کودک با والدین غیر حاضن به کار می‌رود.

اولین محیط اجتماعی که انسان در آن قرار می‌گیرد و فرآیند جامعه پذیر شدن را سپری می‌کند محیط خانواده است. حال وقوع پدیده‌ی ناگوار اجتماعی طلاق و جدایی والدین از یکدیگر حتی المقدور نباید در کارکردهای خانواده و تربیت کودک اثر بگذارد و قانونگذار باید تدابیر مناسب اتخاذ کند تا بعد از طلاق، فرزند هم چنان از مواهب، مزایا و عواطف والدین برخوردار شود.

از جمله حقوق طبیعی کودکان زندگی در کنار والدین خود است و یکی از مهم ترین مسائلی که بعد از طلاق مطرح می‌شود، مسئله‌ی حق ملاقات والد غیر حاضن با کودک است. اهمیت و ضرورت ملاقات والدین غیر حاضن با کودک ریشه در ضرورت نیاز کودک به محبت دارد و مؤثرترین و کارآمدترین روش در تربیت استفاده از محبت است. (پیکه‌هارت، ۱۳۸۴: ۱۲۸) در منابع معتبر حدیثی مذهب امامیه هم بر انجام ملاقات متقابل کودک و والد غیر حاضن که یکی از مصادیق صله رحم است تاکید شده است برای نمونه فقط به دو حدیث اشاره می‌شود: نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: « وصیت می‌کنم به حاضرین و غایبین امتم و کسانی که در صلب مردان و رحم زنان هستند تا روز

۱. قانون الاحوال الشخصیه ۱۹۵۹

۲. قانون الاسره الجزایری

قیامت که صله رحم کنند اگرچه مجبور به طی مسیر یکساله باشند (و بدانند که) صله رحم از دین است. (کلینی، ۱۳۸۸: ۱۵۱) و امیرمومنان حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: «قطع رحم نکن، اگرچه رحم (یعنی خویشاوندان) با تو قطع ارتباط کند.» (کلینی، ۱۳۸۸: ۳۴۷) در این مقاله، ابتدا ماهیت ملاقات و مبنای فقهی، حقوقی و انواع آن، اجمالاً مورد بررسی قرار می‌گیرد سپس تکالیف والدین حاضن و غیر حاضن نسبت به اجرای حق ملاقات و ضمانت اجرای آن، کیفیت ملاقات و روش حل و فصل اختلافات در حقوق ایران و ایالات متحده آمریکا تشریح می‌شود.

۱. حق ملاقات والد غیرحاضن با کودک در حقوق ایران

در این بخش ابتدا، به مبنای حقوقی ملاقات کودک با والد غیرحاضن و سپس به ماهیت حقوقی این ملاقات اشاره خواهد شد.

۱-۱. مبنای فقهی و حقوقی ملاقات در حقوق ایران

در فقه امامیه به موضوع ملاقات طفل با در نظر گرفتن اثرات روحی و عاطفی آن توجه شده است برای مثال برخی از فقهاء، معتقدند در صورتی که یکی از والدین مانع ملاقات دیگری با طفل شود، از یک طرف باعث قطع رحم خواهد شد و از مسلمات شرع، حرمت قطع رحم است و از طرف دیگر، جلوگیری از ملاقات باعث اضرار به پدر یا مادر غیرحاضن و فرزند می‌شود بنابراین طبق آیهی «لاتضرار والدیه بولدها ولا مولود له بولده»^۱ نه مادر حق ضرر زدن به کودک را دارد، و نه پدر و بر اساس قاعدهی لاضرر تمام احکام ضرری منتفی هستند، چرا که پدر یا مادر غیرحاضن و فرزند توان تحمل دوری از یکدیگر را ندارند و ممانعت از ملاقات، باعث وارد آمدن لطمه روحی و روانی به هر دو می‌گردد. (نجفی، ۱۴۰۴: ۲۸۷) و بر این اساس، ماده ۱۱۷۴ قانون مدنی ایران، چنین مقرر می‌دارد: «در صورتی که به علت طلاق یا به هر جهت دیگر ابوین طفل در یک منزل سکونت نداشته باشند. هریک از ابوین که طفل تحت حضانت او نمی‌باشد حق ملاقات

طفل خود را دارد....) و مواد (۷)، (۲۹) و (۴۱) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ و هم چنین مواد (۶۶)، (۶۷) و (۶۸) آیین نامه اجرایی قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۳ به حق ملاقات والدین غیرحاضن اشاره نموده است. طبق ماده ی (۷) این قانون، دادگاه می تواند پیش از اتخاذ تصمیم در مورد اصل دعوی به درخواست یکی از طرفین، در اموری از قبیل حضانت، نگهداری و ملاقات طفل ... که تعیین تکلیف آنها فوریت دارد بدون اخذ تأمین، دستور موقت صادر کند و طبق ماده ی (۲۹) این قانون دادگاه باید با توجه به وابستگی عاطفی و مصلحت طفل، ترتیب، زمان و مکان ملاقات وی با پدر و مادر و سایر بستگان را تعیین کند.... مواد (۶۶)، (۶۷) و (۶۸) آیین نامه اجرایی قانون حمایت خانواده به بیان نحوه ی ملاقات والدین با طفل پرداخته است که در بخش های بعدی به تشریح این مواد پرداخته می شود.

۱-۲. ماهیت ملاقات در حقوق ایران

در مورد ماهیت ملاقات بین حقوقدانان اختلاف نظر وجود دارد، برخی معتقدند که در حقوق ایران، اولاً: با توجه به اینکه یکی از مبانی فقهی ملاقات، قاعده ی لاضرر است پس اسقاط این حق و عدم ملاقات با فرزند باعث اضرار به کودک و حتی خود والدین می شود. ثانیاً: درست است که ماده ی (۱۱۷۴) قانون مدنی حق ملاقات را فقط برای والدین ذکر نموده و به حق ملاقات کودک اشاره ننموده است ولی در صورت عدم ملاقات طفل با والدین، کودک بیش از والدین دچار صدمات روحی و عاطفی می شود بنابراین بهتر است ملاقات حکم تلقی گردد تا قابل اسقاط و در نتیجه، ایراد ضرر به کودک نباشد. ثالثاً: نظریه مشورتی ۷/۴۴۴-۱۳۶۲/۹/۱۰ نیز مؤید این توجیه است که بیان می دارد: «حق ملاقات مادر با طفل در هر صورت ثابت است و این حق را نمی توان حتی از مادر فاسد الاخلاق دریغ نمود». رابعاً: هرچند در ماده (۱۱۷۴) قانون مدنی، ملاقات طفل بوسیله هر یک از ابوين، با کلمه حق بیان شده است، به نظر می رسد ملاقات یا حکم است و به طور مسامحه، حق نامیده می شود یا از حقوق غیر قابل اسقاط است، زیرا ملاقات طفل از نظر رابطه عاطفی بین والد غیرحاضن با طفل، بسیار حائز اهمیت بوده در حفظ رشته خانواده تأثیر به سزائی دارد، بنابراین، هیچ یک از ابوين نمی توانند حق ملاقات طفل خود را اسقاط نمایند و

یا در مقابل اخذ عوض، آن را مورد صلح قرار دهند، اگر چه می‌توانند تعهد کنند که در صورت اعمال آن حق، مبلغی به طرف دیگر بدهند در هر حال، بنابر مستنبط از وحدت ملاک ماده (۱۱۷۴) قانون مدنی حتی نمی‌توان مادری که مجنون شده است را از ملاقات طفل خود محروم نمود، بلکه حق ملاقات او را دارد، مگر اینکه موجب اضرار به طفل گردد.» (امامی، ۱۳۶۳: ۱۹۷) با این وجود، برخی دیگر از حقوقدانان، معتقدند ملاقات، حق است و حق قابل اسقاط است زیرا اولاً: به استناد ظاهر ماده (۱۱۷۴) قانون مدنی، می‌توان گفت که ملاقات، حق والدین غیرحاضن است. ثانیاً: ماده‌ی (۱۲) قانون حمایت خانواده سال ۱۳۵۳^۱ نیز ملاقات سایر اقربا با طفل را از مقوله‌ی حق دانسته است. ثالثاً: ماده‌ی (۴۱)^۲ قانون حمایت خانواده مصوب ۹۱ نیز با ذکر کلمه‌ی اشخاص ذی حق، ملاقات والدین و سایر اقربا با کودک را حق می‌داند رابعاً: طبق نظریه‌ی شماره ۱۳۷۸/۵/۱۱۷/۲۳۳ اداره حقوقی قوه قضائیه، نیز که بیان می‌دارد: «در ماده‌ی (۱۱۷۴) قانون مدنی حق ملاقات قید شده و حق هم قابل اسقاط است، بنابراین اسقاط آن فاقد منع قانونی است». خامساً: طبق رأی شعبه ۷۴-۷۴۱/۶/۲۰ شعبه ۲۰۳ دادگاه‌های عمومی تهران، به عنوان یک برداشت حقوقی، انصراف زوجه از حق ملاقات فرزند مشترک در شرایط درخواست صدور حکم طلاق نمی‌تواند برای همیشه مسقط حق ملاقات یک مادر با فرزندش باشد. (بازگیر، ۱۳۷۸: ۶۲۹) سادساً: حق ملاقات، فقط مربوط به والدین نیست، بلکه از باب صله رحم، مربوط به نیاز عاطفی کودک نیز می‌باشد، بنابر این حتی توافق طرفین برای اسقاط این حق، به لحاظ اینکه منافات با حقوق مسلم کودک دارد، غیرقابل قبول است. سابعاً: طبق رأی شعبه ۲۶ دادگاه تجدیدنظر استان تهران نیز شرط سلب حق ملاقات مادر با فرزندان که به طور نامحدود و

۱. م. ۱۲: «... دادگاه هم چنین ترتیب ملاقات اطفال را برای طرفین معین می‌کند. حق ملاقات با طفل در صورت غیبت یا فوت پدر یا مادر به تشخیص دادگاه با سایر اقربا خواهد بود.»

۲. م. ۴۱: هرگاه دادگاه تشخیص دهد توافقات راجع به ملاقات، حضانت، نگهداری و سایر امور مربوط به طفل برخلاف مصلحت او است یا در صورتی که مسئول حضانت از انجام تکالیف مقرر خودداری کند و یا مانع ملاقات اشخاص ذی حق شود، می‌تواند در خصوص اموری از قبیل واگذاری امر حضانت به دیگری یا تعیین شخص ناظر با پیش بینی حدود نظارت وی با رعایت مصلحت طفل تصمیم مقتضی اتخاذ کند.

بدون محدودیت زمان، مطلق قید شده است باطل و بلا اثر می‌باشد^۱ و چنانچه ملاحظه می‌شود دو رای اخیر متضمن این مطلب است که اساساً اسقاط حق ملاقات به طور کلی و برای همیشه امکان پذیر نیست. با توجه به مجموع مطالب فوق، به نظر می‌رسد حکم بودن یا لا اقل حق غیرقابل اسقاط بودن ملاقات ترجیح داشته باشد زیرا به لحاظ اینکه در بحث ملاقات، باید بیشتر رعایت منفعت و مصلحت کودک، مد نظر قرار گیرد و این در حالی است که کودک نیاز شدید عاطفی به والدین دارد و طلاق و جدایی خود ضربه ی مهلکی به سلامت روانی طفل می‌زند، بنابر این قابل اسقاط بودن یک طرفه این حق توسط والد غیر حاضن، جفا و ضربه ی مهلک دیگری است که لطامات جبران ناپذیری بر شخصیت طفل می‌زند و چه بسا این محرومیت، از چنین طفلی که دچار عقده ی کمبود عاطفه و احساس حقارت و حقد و کینه شده است، بعدها، عنصری خطرناک، مضر یا افسرده و منزوی بسازد و هم برای خود و هم برای اجتماع ایجاد مشکل نماید، به عبارت دیگر، به نظر می‌رسد، حق ملاقات، هم حق کودک و هم حق والد غیرحاضن است بنابراین والد غیرحاضن نمی‌تواند یک سویه آن را اسقاط نماید.

۱. رأی دادگاه مذکور عبارت است از: «اعتراض خانم ع.غ نسبت به رأی موضوع دادنامه ی شماره ی ۱۲۱۷ در تاریخ ۸۴/۱۰/۷ صادره از شعبه ۲۳۷ دادگاه عمومی خانواده که به رد درخواست ملاقات مادر با فرزندان خردسال به اسامی «س» شش ساله و «ا» دو ساله اشعار دارد مآلاً به نظر موجه می‌رسد زیرا مطابق قانون شرط سلب حق ملاقات مادر با فرزندان که به طور نامحدود و بدون محدودیت زمان قید شده است، باطل و بلا اثر می‌باشد و چنین حقی را فقط می‌توان به طور محدود و جزئی سلب و ساقط نمود و از آنجا که حق ملاقات والدین با فرزندان حقی پذیرفته شده در قوانین جاری است و سلب آن حق در شرایط صدور حکم طلاق نبوده تا با تحقق این شرط حکم طلاق صادر شود لذا ضمن نقض دادنامه صادره که بدون توجه به این مهم صادر شده است اجازه داده می‌شود که فرزندان مشترک را هر دو هفته یک بار در روز جمعه از ساعت ۹ صبح تا ۷ بعد از ظهر به مدت ده ساعت ملاقات نمایند. این رأی قطعی است.»

۲. آیت الله مکارم شیرازی در پاسخ به این سوال که: آیا در صورت طلاق، والد غیرحاضن که حق ملاقات با کودک را دارد، می‌تواند این حق خود را مجاناً یا در عوض اخذ مالی موقتاً یا دائماً اسقاط نماید، اساساً از نظر معظم له، ملاقات، ماهیتاً حق است یا حکم؟ فرمودند: بسم الله الرحمن الرحيم با اهداء سلام و تحیت؛ ملاقات حکم است و لازم است صله رحم به مقدار واجب آن انجام شود لذا قابل اسقاط نیست. همیشه موفق باشید.

۳-۱. انواع ملاقات در حقوق ایران

در حقوق ایران تقسیم بندی خاصی در مورد انواع ملاقات وجود ندارد اما می توانیم به منظور تکمیل مباحث و جبران خلأ موجود، انواع ملاقات را تبیین کرده و در واقع راهکاری به قانونگذار ایرانی برای تدوین آن ارائه نمائیم. ملاقات را می توان از یک جهت به ملاقات حضوری یا فیزیکی و از جهت دیگر به ملاقات مجازی تقسیم نمود.

۱-۳-۱. ملاقات حقیقی

ملاقات حقیقی یا فیزیکی یا حضوری همان ملاقات معمول و رایج بین اشخاص و از جمله والد غیر حاضن با کودک است که براساس توافق والد حاضن و غیر حاضن، کم و کیف آن معین گردیده و در صورت عدم توافق، به امر ماده (۱۱۷۴) قانون مدنی، توسط قضات محاکم، چگونگی انجام آن، مشخص شده و به موجب آن مثلاً هفته ای یک بار چند ساعتی والد غیر حاضن با طفل مستقیماً در محل کلانتری یا پارک محل یا منزل والد غیر حاضن یا ... این ملاقات صورت می گیرد.

۲-۳-۱. ملاقات مجازی

به ارتباط اشخاص از جمله والد غیر حاضن با کودک از طریق اینترنت و سیستم های کامپیوتری و نرم افزارها و دوربین های وب و شبکه های اجتماعی، ملاقات مجازی اطلاق می شود و در حقوق ایران تاکنون، هیچ مقرره ای به تبیین و تقنین این نوع ملاقات نپرداخته است ولی هیچ منعی برای انجام چنین ملاقات هایی وجود ندارد مگر اینکه انجام چنین ملاقات هایی به دلیل استفاده زیاد و افراطی از آنها در حضانت فرزند، اختلال ایجاد کند، که به حکم ثانوی می تواند محدود گردد، در هر حال چنانچه در بخش دوم خواهد آمد، به نظر می رسد با الهام از قوانین ایالت هایی از کشور ایالات متحده آمریکا که پیشگام در تدوین مقرراتی در خصوص کم و کیف ملاقات مجازی به عنوان مکمل یا جایگزین ملاقات حقیقی، در شرایط خاص بوده اند، قانونگذار ایران هم، نسبت به تدوین، تعیین حدود و ثغور این نوع ملاقات، اقدام نماید و البته مشروط به اینکه از حد متعارف خارج نشده و به آموزش و پرورش طفل ضرری وارد ننموده، زندگی روزمره او را مختل نکرده و تداخل در حضانت، ایجاد ننماید.

۴-۱. حل و فصل اختلافات راجع به ملاقات در حقوق ایران

اختلافات در خصوص ملاقات یا به وسیله‌ی توافق طرفین و یا توسط حکم دادگاه حل و فصل می‌شود که در این بخش به بررسی این موارد می‌پردازیم.

۴-۱-۱. توافق در خصوص چگونگی انجام ملاقات

در حقوق ایران، اگر پدر و مادر در خصوص چگونگی ملاقات با کودک با یکدیگر توافق کنند و آن توافق از نظر دادگاه مطابق با مصالح کودک باشد طبق توافق عمل می‌شود و در زمان و مکان مورد توافق، والدین با کودک ملاقات می‌کنند. مثلاً ممکن است والدین این گونه توافق کنند که کودک یک روز از هفته را با پدر و بقیه ایام را با مادر بگذرانند. این گونه توافق‌ها در صورتی نیک فرجام است که محل اقامت والد حاضن و غیرحاضن، در نزدیکی یکدیگر باشد و والدین با هم همکاری داشته و در کارها تشریک مساعی کنند و اگر پدر و مادر پیوسته با هم در حال نزاع باشند و یا یکی از دیگری نزد بچه بدگویی و انتقاد کند، این برنامه زیان بخش است (صدیقی، ۱۳۹۰: ۲۱-۲۰) و این توافق فرجام خوشی نداشته و استمرار نخواهد داشت.

۴-۱-۲. تصمیم دادگاه در خصوص چگونگی انجام ملاقات

هنگامی که والدین نتوانند در موضوع ملاقات با یکدیگر توافق نمایند به موجب ماده‌ی (۱۱۷۴) قانون مدنی و ماده‌ی (۲۹) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱، دادگاه در مورد زمان و مکان ملاقات ضمن رأی خود در مورد طلاق اتخاذ تصمیم می‌نماید. همانطور که نظریه مشورتی نیز اشاره می‌کند: «مبا و ملاک اصلی دادگاه برای تصمیم‌گیری در این مورد، به موجب ماده‌ی (۴۵) قانون حمایت خانواده رعایت مصالح کودک است. ملاک‌هایی که نوعاً محاکم، برای تعیین زمان و مکان و مدت ملاقات در نظر گرفته یا باید در نظر گیرند، با توجه به شرایط خاص هر خانواده، مختلف و متفاوت است، از جمله، باید به وضعیت خاص کودک از قبیل جنس، سن، (حبیبی تبار، ۱۳۸۳: ۳۴۷) سلامت، بیماری، معلولیت ذهنی یا جسمی و وضعیت خاص والد غیرحاضن، از نظر اخلاقی، داشتن یا

۱. نظریه شماره ۷/۴۲۷-۲/۳-۱۳۸۰: به استناد ماده‌ی (۱۳) و (۱۴) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳ دادگاه مکلف است ترتیب ملاقات طفل را برای طرفین معین کند و نیازی به تقدیم دادخواست نیست.

نداشتن سوء پیشینه، حسن یا سوء شهرت داشتن، شاغل یا بیکار بودن، آزاد یا در حبس بودن، بیماری، سلامت جسمی، روانی یا معلولیت، اقامت یا عدم اقامت در یک منطقه، تمول یا فقر، توجه ویژه شود، تا تصمیم دادگاه واقع بینانه و منطبق با عدالت بوده و قابلیت عملی داشته باشد. (نوریان، ۱۳۸۵: ۳۵)

به موجب تبصره ماده‌ی (۴۱) قانون حمایت خانواده، قوه قضاییه مکلف است برای نحوه‌ی ملاقات والدین با طفل ساز و کار مناسب با مصالح خانواده و کودک را فراهم کند که مواد (۶۶)، (۶۷) و (۶۸) آیین نامه اجرای قانون حمایت خانواده سال ۱۳۹۱ نیز در خصوص این تبصره ساز و کارهایی را در نظر گرفته است مثلاً بر اساس دستور ماده‌ی (۶۸)، رئیس کل دادگستری هر استان، موظف است در هر حوزه‌ی قضایی، محل یا محل‌هایی با فضای مناسب با روحیات اطفال با همکاری و استفاده از امکانات و منابع انسانی سازمان بهزیستی و ادارات تعاون، کار و رفاه اجتماعی و بهداشت و درمان جهت ملاقات والدین با اطفال اختصاص دهد. همچنین به موجب ماده‌ی (۲۰) آیین نامه مذکور، در مواردی که طفل به هر دلیل از ملاقات امتناع کند واحد اجرای احکام دادگستری، باید با هماهنگی دادگاه، تدابیر لازم از جمله ارجاع موضوع به مددکار اجتماعی یا مرکز مشاوره خانواده برای جلب تمایل طفل به ملاقات اتخاذ نماید اگر با توجه به نظر مشاور خانواده و قرائن موجود برای دادگاه محرز شود اجرای حکم ملاقات کودک به سلامت روانی وی آسیب وارد خواهد کرد، اجرای احکام می‌تواند با کسب موافقت دادگاه تا فراهم شدن آمادگی طفل اجرای حکم را به تأخیر اندازد.

۵-۱. تکالیف والدین در انجام ملاقات در حقوق ایران

در حقوق ایران، به تکالیف والدین حاضن و غیر حاضن با ورود به جزئیات و در اجرای ملاقات هیچ اشاره‌ای صورت نگرفته است و لازم است قانونگذار با توجه به باید‌ها و نبایدهای اخلاقی و اجتماعی و مذهبی برای والدین حاضن و غیر حاضن، تکالیفی را مقرر نماید که در زیر بخشی از پیشنهادات عرضه می‌شود.

الف) سعی در رعایت مصالح و منافع کودک

هر يك از پدر و مادر بايد اختلافات خود را نادیده گرفته و فقط به مصالح کودک توجه نمایند و در جهت شكل گيری يك ملاقات سالم با کودک با يكديگر همکاری و مشاركت مثبتی داشته باشند. (حجاری: ۱۳۸۵: ۳۶)

ب) عدم استفاده از کودک برای کسب خبر و خبرچینی
هیچ کدام از والدین نباید از کودک به عنوان وسیله ای برای جاسوسی و کسب اطلاعات از والد دیگر استفاده کنند و کودک را در يك وضعیت پر تنش قرار دهند
ج) عدم استفاده ابزاری از کودک برای عقده گشائی علیه همدیگر
د) عدم تخریب شخصیت هریک از والدین، توسط دیگری نزد کودک، در آشکار و نهان، هم چنین والدین نباید با توصیفات منفی و مخرب ذهنیت کودک را نسبت به والد دیگر تغییر دهند.

ه) آماده نمودن کودک برای ملاقات توسط والد حاضن بنابر این والد حاضن باید کودک را با گفت و گو و تدابیر قانع کننده آماده‌ی ملاقات با والد غیر حاضن کند
و) عدم بهانه تراشی برای انجام ملاقات

ز) مطلع نمودن والد غیر حاضن، نسبت به بیماری های کودک
ح) تشریک مساعی والد حاضن برای حسن انجام امور مربوط به ملاقات
اگر حضور والد غیر حاضن به منظور روحیه دادن و تقویت اعتماد بنفس و عدم احساس حقارت نزد سایر همسالان ضرورت داشته باشد، والد حاضن باید اطلاعات لازم را در اختیار والد غیر حاضن در خصوص فعالیت‌هایی آموزشی یا ورزشی کودک مانند مسابقه ها قرار دهد تا او هم احیاناً در این جلسات و فعالیت ها حسب مورد شرکت نماید.

ط) همکاری صمیمانه برای برقراری ملاقاتی مفرح و شادی آفرین و مثبت
والد غیر حاضن نیز باید تمام تلاش خود را در جهت شكل گيری يك ملاقات مفرح در مکانی امن بدون اینکه هیچ خطری برای کودک به همراه داشته باشد، به کار گیرد.

ی) تامین هزینه های نقل و انتقال و انجام ملاقات
به نظر می‌رسد هزینه‌ی ملاقات با کودک به عهده والد غیر حاضن می‌باشد زیرا انجام مقدمه‌ی عمل واجب مانند نفس عمل لازم و ضروری است در نتیجه

هزینه‌هایی مانند نقل و انتقال کودک به منظور ملاقات با او از باب مقدمه‌ی واجب، واجب است حتی اگر والد حاضن به همراه کودک به شهر یا کشور دیگری بروند، این والد غیرحاضن است که باید هزینه‌ی اجرای حق ملاقات خود را متحمل شود زیرا دادگاه با توجه به مصلحت کودک اجازه‌ی مهاجرت، تغییر اقامتگاه و مسافرت را به والد حاضن می‌دهد مگر اینکه ملاقات را یک عمل دو جانبه و نیاز دو طرفه تلقی کنیم که در این صورت لااقل بخشی از آن به عهده ولی قهری است.

در هر حال پیشنهاد می‌شود قانونگذار موارد فوق را به شکل قانون درآورد و ضمانت اجرای مناسب هم در مورد هریک از آنها پیش‌بینی نماید.

۱-۶. پایان ملاقات در حقوق ایران

در پاسخ به این سؤال که تا چه زمانی والدین حق ملاقات با کودک را دارند؟ باید گفته شود که قوانین ایران، صراحت ندارد ولی با استفاده از وحدت ملاک موضوع حضانت کودک که با رسیدن به سن بلوغ وفق ماده‌ی (۱۲۱۰) قانون مدنی منتفی می‌شود و والدین حق و تکلیفی در قبال حضانت کودک ندارند بنابراین حق ملاقات با والد غیرحاضن با کودک نیز تا زمان بلوغ وی بوده و بعد از آن مانند سایر بزرگسالان الزام قانونی برای انجام ملاقات وجود ندارد، نظریه مشورتی ۷۶۲۶-۸۱۳۸۰/۲.ح.ق. نیز موید این مطلب است و مقرر می‌دارد: «با رسیدن به سن بلوغ، موضوع حضانت اطفال منتفی است در مورد ملاقات نیز چنانچه فرزند بالغ تمایلی به ملاقات پدر و مادر نداشته باشد. الزام وی به انجام ملاقات موجه نیست. (اسدی، ۱۳۸۸: ۱۴) در آراء دادگاهها نیز ملاقات با کودک تا سن بلوغ الزام آور شده است.^۱ لکن بر اساس عموماً و اطلاعات توصیه‌های کتاب و

۱. دادنامه‌ی شماره‌ی ۲۵۳ شعبه‌ی ۲۶ دادگاه تجدیدنظر تهران مورخ ۸۵/۲/۲۵ در تجدیدنظر از رأی شعبه ۲۴۸ دادگاه عمومی تهران عبارت است از: «در خصوص تجدیدنظرخواهی خانم م.ک به طرفیت آقای ا.ع نسبت به دادنامه‌ی شماره‌ی ۲۵۳ دادگاه خانواده تهران که بر تعیین ملاقات فرزندان مشترک به اسامی پ.پ با پدرشان اشعار دارد. چون فرزندان مذکور متولد ۱۳۷۳ و ۱۳۷۵ بوده هر دو نفر به سن بلوغ رسیده و از سن حضانت خارج می‌باشند. لذا تجدیدنظرخواهی را وارد تشخیص و اعلام می‌دارد که حق ملاقات با پدر، در اختیار خود فرزندان می‌باشد و در صورت تمایل و موافقت در هر زمان و هر مکان می‌توانند با پدر خود ملاقات داشته باشند و در صورت امتناع، دادگاه نمی‌تواند آنان را الزام و اجبار نماید لذا به استناد ماده‌ی (۳۵۸) ق.آ.د.م دادنامه‌ی تجدید نظرخواسته نقض و قرار رد دعوی خواهان بدوی صادر می‌شود، رأی صادره قطعی است».

سنت مبنی بر استحباب موکد انجام صله رحم و نهی از قطع رحم، کماکان حکم تکلیفی انجام ملاقات فیما بین فرزندان با والدین، همچنان پابرجاست.

۷-۱. ضمانت اجرای تخلف از دستور دادگاه در حقوق ایران

امتناع صاحب حق حضانت از دادن کودک به شخصی که حق ملاقات دارد و یا امتناع شخص از تحویل کودک به کسی که حق حضانت را داراست تا قبل از تصویب قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ موجب بروز اختلافات و به تبع آن تشکیل پرونده‌هایی در دادگاه‌های کیفری و حقوقی شد ولی از زمان بی اعتباری قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳ و لازم الاجرا بودن قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ اختلافات مذکور پایان یافت. به موجب ماده‌ی (۵۸) این قانون، ماده واحد قانون حق حضانت مصوب ۱۳۶۵ و قانون حمایت خانواده ۱۳۵۳ نسخ شده است.

ماده‌ی (۵۴) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ به ضمانت اجرای حضانت و ملاقات اشخاص ذی حق اشاره نموده است که اشعار می‌دارد: «هرگاه مسئول حضانت از انجام تکالیف مقرر خودداری کند یا مانع ملاقات طفل با اشخاص ذی حق شود، برای بار اول به پرداخت جزای نقدی درجه ۸ و در صورت تکرار به حداکثر مجازات مذکور محکوم می‌شود و طبق ماده‌ی (۴۰) این قانون: «هرکس از اجرای حکم دادگاه در مورد حضانت طفل استنکاف کند یا مانع اجرای آن شود یا از استرداد طفل امتناع ورزد، حسب تقاضای ذی نفع و به دستور دادگاه صادرکننده رأی نخستین تا زمان اجرای حکم بازداشت می‌شود».

هم چنین در صورت امتناع مسئول حضانت از انجام تکالیف مقرر و خودداری از ملاقات اشخاص ذی حق دادگاه طبق ماده‌ی (۴۱) این قانون می‌تواند در خصوص اموری از قبیل واگذاری امر حضانت به دیگری یا تعیین شخص ناظر با پیش بینی حدود نظارت وی با رعایت مصلحت طفل تصمیم مقتضی اتخاذ کند که ماده‌ی (۶۶) آیین نامه اجرایی قانون حمایت خانواده ۹۱ نیز در خصوص انتخاب شخص ناظر نکاتی را ذکر نموده است.

۲. حق ملاقات والد غیرحاضن با کودک در حقوق ایالات متحده ی آمریکا

ملاقات یا (visitation) یک مفهوم سنتی حقوق خانواده است که به موجب حکم دادگاه یا توافق والدین شرایطی را برای والد غیرحاضن به منظور برقراری روابط با کودک تعریف می کند. (Desimone, 2002:51 & Kindregan, 2002:39) بنابراین والد غیرحاضن والدی است که معمولاً و غالباً، کودک بعد از طلاق یا جدایی با او زندگی نمی کند یک حق طبیعی به نام حق ملاقات با کودک را دارد که در نهایت همان گذراندن اوقاتی با کودک است. البته لازم به ذکر است که حق ملاقات مطلق نیست و وقتی که شرایط، اقتضا کند، محدود یا حتی انکار خواهد شد. (خاوندگار، ۱۳۷۵:۱۶۴)

۲-۱. مبنای حقوقی ملاقات در ایالات متحده آمریکا

با توجه به اینکه طبق قانون اساسی فدرال آمریکا، قانونگذاری در مورد ازدواج و انحلال آن خارج از صلاحیت دولت فدرال است هر یک از ایالات وظیفه دارند برای توابع خود درباره ی مسائل مربوط به خانواده و به خصوص ازدواج و طلاق قانون وضع کنند. (آنسل، ۱۳۵۷:۱۱۷) بنابراین در این کشور، به لحاظ اینکه هر ایالتی قواعد خاص خود را دارد، یک مبنای واحد حقوقی برای ملاقات نمی توان ذکر کرد و در قانون متحد الشکل صلاحیت قضایی و اجرای آن که توسط تمام ایالات پذیرفته شده است به ملاقات مستقلاً اشاره نشده ولی به آیین دادرسی و روش رسیدگی ملاقات در ضمن رسیدگی به حضانت گوشزد می کند به این صورت که اولاً: خواهان و خوانده باید ادله ی خود را تقدیم دادگاه بنمایند. ثانیاً، اگر در ایالتی که صلاحیت رسیدگی به مساله حضانت را ندارد، ذینفع، درخواست ملاقات کند، آن ایالت، می تواند دستور موقت ملاقات را تا زمان تعیین تکلیف در خصوص حضانت را صادر نماید. (Rosen, 1999:536 & Katza, 2003:117)

۲-۲. ماهیت ملاقات در حقوق ایالات متحده آمریکا

در مورد ماهیت ملاقات، دو دیدگاه مختلف وجود دارد، در گذشته و تا سال (۱۹۷۳م)، نظام حقوقی آمریکا، ارتباط و ملاقات والد غیرحاضن با کودک، حق والد غیرحاضن، تلقی می گردید اما امروزه، این حق، دو سویه بوده و حق کودک نیز محسوب می شود بنابراین ملاقات از حقوق متقابل کودک و پدر و مادر است و طبعاً وظایف متقابلی

را نیز بر ایشان تحمیل می‌کند و بر مبنای آن پدر و مادر باید خواستار برقراری ملاقات با کودک باشند و در مقابل، کودک نیز اگر به حدی از رشد رسیده باشد که بتواند خود زمینه‌ی ارتباط با والدینش را فراهم کند باید این کار را انجام دهد اما اگر کودک نوزاد یا بسیار خردسال باشد که به تنهایی نتواند با والدین خود ملاقات کند، والد حاضرین باید امکان ملاقات کودک با والد غیرحاضرین را فراهم کند. (Balnham, 2003:74-76)

۲-۳. انواع ملاقات در حقوق ایالات متحده آمریکا

با توجه به پیشرفت شگفت و سریع شبکه‌های اینترنتی و مجازی، ملاقات والد غیرحاضرین با کودک را می‌توان به دو نوع تقسیم نمود.

۱-۲-۳. ملاقات حقیقی

در ایالات متحده آمریکا ملاقات حقیقی یا فیزیکی یا حضوری یا همان ملاقات معمولی و رایج بین اشخاص و از جمله والد غیرحاضرین با کودک، دارای یک مفهوم سنتی حقوق خانواده است که به موجب حکم دادگاه یا توافق والدین شرایطی را برای والد غیرحاضرین به منظور برقراری روابط با کودک تعریف می‌کند. و البته وقتی دادگاه در این مورد ورود می‌کند که والدین به توافق نرسند و در این صورت، دادگاه در هر پرونده با توجه به شرایط خاص محیطی، وضعیت ویژه‌ی زوجین و فرزندان، محل اشتغال، نوع اشتغال، تمول ایشان و میزان وقت‌گذاری آنان، حسب مورد مدت، دفعات و نحوه‌ی ملاقات را تعیین کرده و در مورد آن اتخاذ تصمیم می‌کند. از جهت دیگر نیز ملاقات ممکن است یا به شکل نظارت شده یا بدون نظارت انجام شود که با توجه به شرایط پرونده و توافق یا عدم توافق طرفین، صورت می‌گیرد. (Desimone, 2002:51)

۲-۲-۳. ملاقات مجازی

ملاقات مجازی^۱ یا ملاقات اینترنتی به استفاده از ابزارهایی مانند ایمیل، پیام فوری^۲، وب کم^۳ و سایر ابزارهای اینترنتی دیگر اشاره دارد تا ارتباط منظم بین والدین غیرحاضرین و کودک فراهم شود. (ولش، ۲۰۰۸: ۲۱۵ و واسر، ۲۰۰۴: ۳۶۳) این نوع ملاقات نیز مانند

1. Virtual visitation.
2. Jastant messaging.
3. Web cam

ملاقات حقیقی، ممکن است حسب مورد به صورت نظارت شده یا بدون نظارت انجام بگیرد. در حال حاضر علاوه بر ایالت یوتا، ایالات فلوریدا، ویسکانسین و تگزاس نیز در قوانین خود، ملاقات مجازی را به رسمیت شناخته‌اند و بسیاری از ایالات دیگر در حال آماده‌سازی پیش‌نویس مواد قانونی ملاقات مجازی والدین غیرحاضن با کودک هستند و یا استفاده از اینترنت را در پرونده‌های حضانت الزام‌آور نموده‌اند. (Horn, 2008:180)

لازم به ذکر است ملاقات مجازی والدین غیرحاضن با کودک به موجب حکم دادگاه و متعاقب درخواست یکی از والدین الزام‌آور می‌شود. البته دادگاه در خصوص صدور حکم ملاقات مجازی، معیار بهترین منافع کودک را در نظر می‌گیرد و ممکن است ملاقات مجازی را تجویز کند و در این صورت ساعات و ایام آن را تعیین می‌کند. (Spotz, 2011:170)

۲-۴. حل و فصل اختلافات راجع به ملاقات در حقوق ایالات متحده آمریکا

والدین ممکن است هنگام طلاق در خصوص کیفیت انجام ملاقات، زمان و مکان و سایر مسائل مربوط به آن، با هم به توافق برسند و گاهی ممکن است به علت اختلافات فیمابین، درمورد اصل ملاقات و کم و کیف آن نیز توافق حاصل نشود که در این صورت دادگاه اتخاذ تصمیم می‌نماید.

۲-۴-۱. توافق در خصوص چگونگی انجام ملاقات

اگر والدین به تنهایی یا از طریق میانجی‌گری بتوانند درخصوص برنامه‌ی ملاقات والد غیرحاضن با کودک به توافق برسند و دادگاه آن را تأیید کند بیشتر به سود کودکان خود عمل نموده‌اند زیرا والدین « منافع و مصالح کودک » را بهتر درک می‌کنند. ایجاد یک توافق در تنظیم برنامه‌ی ملاقات غالباً کار مشکلی نیست اما باید متضمن جزئیات بسیاری باشد که از به وجود آمدن هر گونه ابهام یا اختلافی در آینده جلوگیری کند. والدین در توافق مواردی مانند سن و نیازهای خاص کودک، نحوه‌ی آماده و مهیا نمودن کودک به منظور ملاقات، هزینه‌های نقل و انتقال او، مشخص نمودن دقیق روزها و ساعات ملاقات، تقسیم روزهای تعطیل، ملاقات با اشخاص غیر از پدر و مادر و ... را در نظر می‌گیرند (Smith, 2000:8) توافق نامه به صورت کتبی نوشته شده و هنگام رسیدگی به دعوای طلاق یا حضانت ضمیمه‌ی پرونده می‌شود تا قاضی آن را مشاهده و تأیید کند و در نتیجه

از قدرت اجرایی برخوردار شود. لازم به ذکر است ملاقات کودک با والدین غیر حاضن باید با سایر فعالیت‌های کودک هم راستا و سازگار باشد. در برنامه‌ی ملاقات باید به فعالیت‌های آموزشی، ورزشی و فوق برنامه‌ی کودک توجه نمود هم چنین سن کودکان یک عامل مهم در تعیین توالی و طول مدت ملاقات است. در کودکان خردسال دفعات ملاقات باید بیشتر باشد اما مدت زمان آنها کوتاه‌تر و هرچه کودک بزرگتر می‌شود، دفعات ملاقات کمتر ولی طول مدت آن بیشتر باشد. اگر تعداد کودکان بیشتر از یکی و در سنین مختلف هستند برنامه‌ی ملاقات والد غیرحاضن با کودکان به تناسب هریک باید متفاوت باشد. اگر یکی از والدین مشکلات پزشکی داشته باشد که بر توانایی والد دیگر برای ملاقات اثر بگذارد یا والد غیرحاضن مبتلا به بیماری خاصی باشد، این موارد را نیز باید با ملاحظات خاص خود در نظر داشت. (Michigan family independence agency, 2007:24)

۲-۴-۲. تصمیم دادگاه در خصوص چگونگی انجام ملاقات

در ایالات متحده‌ی آمریکا مانند جمهوری اسلامی ایران، در ضمن رسیدگی به پرونده‌ی طلاق یا حضانت به مسئله‌ی ملاقات هم رسیدگی می‌شود و دادگاه دستور مربوط به آن را بر مبنای «بهترین منافع کودک» صادر می‌نماید. دادگاه در صدور دستور ملاقات به منظور لحاظ بهترین منافع کودک مواردی مانند سن کودک، نیازهای خاص و فعالیت‌های متنوع او، مسافت بین خانه والد حاضن و منزل والد غیرحاضن و مدرسه‌ی کودک، تقسیم هزینه‌ها بین والدین برای آوردن و بردن کودک را لحاظ می‌کند. (Services of Oregon and Oregon Law center, 2010:22)

به طور کلی قضات در تصمیم‌گیری زمان بندی ملاقات، برنامه‌ی استاندارد شده‌ای را در نظر می‌گیرند که شامل ملاقات آخر هفته‌های متناوب، ملاقات‌های هفتگی و ملاقات در روزهای تعطیل خاص می‌شود. (Connell, 2006:25) مثلاً در روز مادر، کودک تمام روز را با مادر خود و در روز پدر تمام روز را با پدر خود سپری می‌کند. والد غیرحاضن ممکن است قاضی را اقناع کند که ملاقات استاندارد مطابق با بهترین نفع و مصلحت

1. Alternating weekead parentiny time.
2. Weekday parenting time.

کودک نمی‌باشد در این صورت قاضی تغییراتی را در زمان‌های ملاقات او صورت می‌دهد. دستور دادگاه در خصوص ملاقات در سایر ایالات آمریکا طبق قانون متحدالشکل صلاحیت قضایی حضانت و اجرای آن معتبر است. (Michigan family independence agency, 2007:5 & Connell, 2006:25)

۲-۵. تکالیف والدین در انجام ملاقات در حقوق ایالات متحده آمریکا

پس از طلاق اولین نکته‌ای که باید والدین به منظور کاهش اثرات منفی طلاق بر کودکان در تربیت بهتر کودک توجه داشته باشند، نادیده گرفتن اختلافات مربوط به روابط خود و تشریک مساعی یکدیگر در جهت سازگاری فرزندان می‌باشد. تحقیقات زیادی نشان داده‌اند که در سال‌های پس از طلاق هرچه عصبانیت، خصومت و خشونت میان والدین بیشتر باشد مشکلات بچه‌هایشان بیشتر خواهد بود. (Amato & Keith, 1997:26)

هر کدام از والدین در مدت زمانی که کودک با اوست، مسئول تضمین امنیت کودک است. والدی که حق ملاقات با کودک را دارد و درصدد اجرای آن است مسئول آوردن و بردن کودک است مگر اینکه والد حاضن کودک را از ایالت محل زندگی او خارج کند که در این صورت هزینه‌ی ملاقات بر عهده‌ی والد حاضن است. هیچ کدام از والدین نباید از ملاقات به عنوان یک فرصت برای مبادله‌ی صورت‌حساب‌های مالی یا پیغام‌های یکدیگر و انجام رفتارهای نادرست استفاده کنند.

والد حاضن باید همه‌ی دستورالعمل‌های مربوط به مراقبت‌های پزشکی کودک را در اختیار والدی که حق ملاقات دارد، بگذارد اگر در طول زمان اجرای ملاقات، کودک نیاز به پزشک داشته باشد والد غیرحاضن باید او را به مراکز درمانی ببرد و به والد حاضن هرچه سریعتر اطلاع دهد. (Michigan family independence agency, 2007:19)

والد غیر حاضن باید تا آنجا که ممکن است سعی کند در فعالیت‌های کودک مشارکت کند تا کودک احساس طردشدگی از جانب او نکند. (نیومن، ۱۳۸۷:۷۷) هم چنین والد غیر حاضن نباید در وظایفی که بر عهده‌ی والد حاضن است دخالت کند و یا حتی ذهنیت کودک را نسبت به والد دیگر منفی کند و از کودک به عنوان یک جاسوس

استفاده کند زیرا قرارگیری کودکان در چنین موقعیاتی برای آنها بسیار مشکل زا می- باشد. (Butler & etc., 2003:138)

۲-۶. پایان ملاقات در حقوق ایالات متحده آمریکا

در ایالات متحدهی آمریکا صراحتاً زمانی برای پایان ملاقات ذکر نشده است ولی طبق قانون متحد الشکل صلاحیت قضایی حضانت کودک و اجرای آن^۱ حضانت کودک همیشگی و دائمی نبوده و در صورتی که کودک به سن ۱۸ سال برسد، حضانت خاتمه می‌یابد بنابراین در ایالات متحدهی آمریکا نیز حق ملاقات با کودک نیز تا سن ۱۸ سالگی است و بعد از آن کودک مختار است در تداوم و یا عدم تداوم ملاقات با اشخاص ذی حق و از جمله والدین تصمیم بگیرد.

۲-۷. ضمانت اجرای تخلف از دستور دادگاه در حقوق ایالات متحده آمریکا

هنگامی که والد حاضن حق ملاقات والد غیرحاضن با کودک را انکار نماید دادگاه ایالت پنسیلوانیا ملاقات جبرانی و تنظیم زمان ملاقات جدید از همان نوع ملاقات و به همان اندازه که والد غیرحاضن محروم شده است را در نظر می‌گیرد و والد حاضن را به پرداخت ۵۰۰ دلار به عنوان خسارت مادی و هزینه‌های دادرسی و حق الوکاله‌ی وکیل والد غیر حاضن و جبران هر گونه خسارت دیگر که دادگاه طبق «بهترین منافع کودک» لازم بداند، محکوم می‌نماید. (Desimone, 2002:95) در مواردی که والد غیر حاضن مرتکب خشونت خانوادگی می‌شود بر اساس مقررات ایالت ایلینیس والد غیر حاضن به جبران خساراتی مانند هزینه‌های پزشکی، حق الوکاله‌ی وکیل و ... که در اثر اعمال نادرست او با کودک یا والد حاضن وارد شده است، ملزم می‌شود، این مقررات، هم چنین والد غیر حاضن را از ورود به محل اقامت کودک در حالتی که از الکل یا مواد مخدر استفاده نموده است، منع می‌کند. (Connell, 2006:61) دادگاههای ایالت میشیگان در چنین مواردی ممکن است گواهی نامه‌ی رانندگی یا پروانه‌ی کسب متخلف را معلق کند و یا به جریمه‌ی مالی بالای ۱۰۰۰۰۰ دلار محکوم نمایند. (Michigan family independence agency,

پایان ملاقات در حقوق ایالات متحده آمریکا - بهار ۱۳۹۷

1. Section 102, 1997, UCCJE (The Uniform Child-Custody Jurisdiction and Enforcement Act)

2007:30) در آخر این مبحث ضروری است که به این رأی هم اشاره شود که در دعوای مِمَر بطرفیت مِمَر، دادگاه مادر را به پرداخت ۲۵۰۰۰۰ دلار غرامت به پدر محکوم نمود زیرا کودک را از دیدن پدرش ممنوع کرده بود و در این راستا پدر از افسردگی ناشی از عدم ملاقات با دخترش صدمه‌ی روحی دیده بود. (خاوندگار، ۱۳۷۵:۱۶۷)

بخش 278/b قانون کیفری ایالت کالیفرنیا در مورد ضمانت اجرای کیفری، چنین مقرر می‌دارد: «هر گاه شخصی متعرض حق حاضن یا دارنده‌ی حق ملاقات با کودک که براساس رأی دادگاه، دارای این حق شده، بشود، مثلاً آن کودک را حبس کند، پنهان نماید، ببرد یا فریب دهد به این منظور که ذیحق را از حق حضانت یا ملاقات محروم کند به ۱۶ ماه تا سه سال حبس در زندان ایالتی یا یک جریمه‌ای که بیش از ده هزار دلار نباشد یا به هر دوی آنها محکوم می‌شود و یا به حبس در زندان بخش برای مدتی که بیش از یکسال نباشد یا جریمه‌ای که بیش از یک هزار دلار نباشد یا هر دو مورد، محکوم می‌شود. (خاوندگار، ۱۳۷۵:۱۶۷)

طبق قوانین ایالت پنسیلوانیا در صورت کودک ربایی اگر والد غیرحاضن با کودک در ایالت باقی بماند مرتکب بزه شده اما اگر به مرز ایالت برسد مرتکب جنایت شده است که قابل مجازات به بیشتر از یکسال حبس می‌باشد. (Connell, 2006:65)

در ایالت میشیگان متخلف از دستور ملاقات به زندانی بالای ۴۵ روز برای اولین نقض دستور و بالای ۹۰ روز در صورت تکرار نقض محکوم می‌شود. (Michigan family independence agency, 2007:24)

نتیجه گیری

حقوق ایران و آمریکا در خصوص ملاقات حقیقی تفاوت چندانی با هم ندارند ابتدا بر اساس توافق والدین تعیین می‌گردد و در صورت عدم توافق، دادگاه اتخاذ تصمیم می‌کند. در رویه قضایی آمریکا در تبیین تکالیف والدین به منظور اجرای صحیح ملاقات موضوعات جزئی را مورد توجه قرار داده و این امر موجب کاهش بروز اختلافات آتی

می‌گردد ولی قانونگذار ایران در این مورد، مداخله نکرده و در صورت عدم توافق، اتخاذ تصمیم را مطلقاً به عهده دادگاه گذاشته و این موضوع، منشاء به وجود آمدن اختلافات زیادی بین والدین حاضن و غیرحاضن می‌شود در رویه قضایی ایالات تکزاس، یوتا، ویسکانسین در مورد ملاقات مجازی والد غیر حاضن با کودک به عنوان جایگزین یا مکمل ملاقات حقیقی مقررات دقیقی وضع شده و به سرعت در حال گسترش به سایر ایالت‌ها است، ولی در ایران با وجود افزایش روزافزون استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اینترنتی هیچ نص قانونی در این مورد، وجود ندارد و بهتر است قانونگذار ایران هم، این نوع ملاقات را به رسمیت شناخته و کم و کیف انجام آن را با وضع مقررات مناسب، تبیین نماید و آخرین نتیجه این که مقررات دو کشور در خصوص تخلف والد حاضن یا غیرحاضن، ضمانت اجرای متفاوتی دارند.

پیش‌نویس حقوق اسلام و غرب سال پنجم - ترم دوم - پاییز ۱۳۹۷

منابع

- ۱- احمد بن فارس بن ذکریاء القزوینی الرازی، ابوالحسن، ۱۹۷۹م، معجم مقاییس اللغة، الجزیره، دارالفکر، چ ۱.
- ۲- اسدی، لیلاداد، ۱۳۸۸ش، حق کودک بر بودن با والدین و خویشاوندان، فقه و حقوق خانواده (ندای صادق)، پردیس خواهران دانشگاه امام صادق (ع)، ش ۵۱.
- ۳- امامی، سید حسن، ۱۳۶۳ش، حقوق مدنی، تهران، انتشارات اسلامی، بی‌چ، ج ۵.
- ۴- انسل، مارک، ۱۳۵۷ش، طلاق در حقوق ایالات متحده آمریکا، نشریه حقوق تطبیقی، ش ۱.
- ۵- انصافداران، محمدرضا، ۱۳۹۱ش، قوانین و مقررات خانواده در نظام حقوقی ایران و رویه قضایی، تهران، جنگل جاودانه، چ ۱.
- ۶- بازگیر، یدالله، ۱۳۷۸ش، قانون مدنی در آئینه آراء دیوان عالی کشور (حقوق خانواده)، تهران، فردوسی، چ ۱.
- ۷- پیکه‌هارت، کارل، ۱۳۸۴ش، کلیدهای تربیت فرزند در خانواده‌های تک سرپرست، با ترجمه سارا رئیسی طوسی، تهران، صابران، چ ۱.

۸- ترافاس، نوال، ۲۰۱۴م، التنظيم القانونی لحق الرؤية و زيارة المحضون، الجزيرة، جامعه محمد خيضر بسكره، ج ۱.

۹- حبيبي تبار، جواد، ۱۳۸۳ش، گام به گام با حقوق خانواده، تهران، نشر گام به گام، ج ۲، ج ۲.

۱۰- حجارى، سارا، ۱۳۸۵ش، با كودكان طلاق چگونه رفتار كنيم، پيوند، ش ۳۲۹.

۱۱- خانلری بهنمیری، حسین، ۱۳۹۰ش، حقوق مدنی والدین در حقوق کنونی، دیدگاههای حقوق قضایی، ش ۵۵.

۱۲- خاوندگار، نادر، ۱۳۷۵ش، حضانت فرزندان پس از طلاق در حقوق ایران و مقایسه آن با آمریکا (پایان نامه دانشکده حقوق علوم سیاسی دانشگاه تهران)، بی نا، بی چا.

۱۳- دهخدا، علی اکبر. لغت نامه. www.vajehyab.com.

۱۴- شیخ طوسی، ابی جعفر محمد بن حسن، ۱۳۸۷ق، مبسوط، تهران، المكتبة المرتضوية، ج ۳، ج ۶.

۱۵- صدیقی، طیبه، ۱۳۹۰ش، حق ملاقات کودک بعد از طلاق در فقه و حقوق ایران (پایان نامه دانشگاه آزاد نجف آباد)، بی نا، بی چا.

۱۶- صفایی، حسین و همکاران، ۱۳۹۰ش، مختصر حقوق خانواده، تهران، میزان، ج ۲۹.

۱۷- کلینی، ابوجعفر محمد بن یعقوب بن اسحاق، ۱۳۸۸ق، الکافی، تهران، انتشارات اسلامیه، ج ۳، ج ۲.

۱۸- محمد امین بن عمر بن عبدالعزیز عابدین، ۱۹۹۲م، رد المحتار علی الدر المختار، بیروت، دارالفکر للنشر و التوزیع، ج ۲.

۱۹- مغنیه، محمد جواد، ۱۳۷۹ش، الفقه علی المذاهب الخمسه با ترجمه مصطفی جباری و حمید مسجد سرائی، تهران، ققنوس، ج ۱.

۲۰- نجفی، محمد حسن، ۱۴۰۴ق، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ج ۷، ج ۳۱.

۲۱- نوریان، علی، ۱۳۸۶ش، حضانت و ملاقات اطفال، پیام آموزش، ش ۲۸.

۲۲- نیومن، گری وهمکاران، ۱۳۸۷ش، کلیدهای بازسازی زندگی پس از طلاق (نخستین

خدا حافظی) با ترجمه فرناز فرود، تهران، صابران، چ ۲.

23. Amato, and Keith., (1997) "Seperation from a parent during childhood and adult socioeconomic attainment." Social forces.
24. Balnham, Andrew, and et al.,(2003), "Children and their families: contact Rightstand Welfare." (Hart publishing).
25. Butler, Robinson, murch, and douglas.,(2003) Divorcing children. NY: Kingsley.
26. Clevine. "Custody of Children.,(2012)," United Hospital Fund (United Hospital Fund).
27. Connell, Linda.,(2006), "Child custody visitation and support in Illinios." Sphinx publishing (Sphinx publishing).
28. Desimone, Rebecca.,(2002), "Child custody , visitation and support in Pennsylvania." Sphix publishing (Sphix publishing).
29. Family court services,(2013), Superior court of California country of Sandiego. "Developing a child custody parenting plan." Handbook for Parents (Handbook for Parents).
30. Katza, Sanford N., (2003) "Family law in america." Oxford university Press.
31. Kindregan, Charles.,(2002), "Family interests in competition: Relocation and visitation." Suffolk university law review.
32. Legal Aid, (2010) Services of Oregon and Oregon Law center- WWW.OregonLawhelp.org. "Family Law in Oregon." (Community Education series).
33. Michigan family independence agency, (2007) (Michigan parenting time) www.supremecourt.state.mi.us.
34. Rosen, David M.,(1999), "American families and american Law." Plenum Press (Plenum Press).
35. Sauunders, Daniel G.,(2007), "Child custody and visitation violence cases: Legal trends, risk factors and safety concerns." (National online resource center on violence against women).
36. Smith, Robin.,(2000), Do your own divorce in Oregon. SherylRose, 2000.

